

Leiden - Toruń

2002
1

Nieuwsbrief van de Stichting Stedenband Leiden - Toruń

Welkom

Als het aan mij lag zou ik eind 2004 een prachtige full-color kalender klaar hebben; samen met de beste fotografen uit Leiden en Toruń. Als het aan mij lag zou ik deze kalenders in alle boekwinkels van Leiden te koop willen aanbieden. Als het aan mij lag zou ik in 2004 de Poolse graffiti kunstwerken, die nu opgeslagen zijn in een schuur van Peter Labruyere aan de Haagweg, op alle blinde muren van Leiden willen hangen. Als het aan mij lag zou ik in de lente van 2004 in wel 10 restaurants, wat zeg ik, wel 20 restaurants, Poolse maaltijden willen nuttigen en Pools bier willen drinken. Als het aan mij lag zou ik in de winter van 2004 drie weken lang willen genieten van Poolse Mazurka's, Klezmermuziek, Polonaises van Chopin, gespeeld door Jan Paderewski en een Requiem gecomponeerd door Preisner.

Als het aan mij lag, zou ik samen met de beste schrijvers van Leiden en Toruń een bundel met de mooiste verhalen over Leiden en Toruń willen samenstellen. Uitgegeven door uitgeverij De Geus. Als het aan mij lag zou ik deze prachtige bundel op 11 november 2004 willen aanbieden aan alle prijswinnaars van de Koos Huisman Prijs en in het bijzonder Piotr Konstanty, de voorzitter van de stedenbandassociatie in Toruń. Als het aan mij lag zou ik in de herfst van 2004 met Lisetta Stembor op de Burcht Sociëteit urenlang willen praten over haar vertaling van Jerzy Andrzejewski's roman *Duisternis bedekt de aarde*. Als het aan mij lag zou ik een week later in Het Koetshuis met Wislawa Szymborska willen fantaseren over Uitzicht met zandkorrel.

Als.....

Haalt Polen 2004 wel?

Is de Europese Unie voor 2004 wel zo ver?

Als het zover komt: laat ik al mijn remmen los en zing ik, roep ik, dans ik al mijn Poolse vrienden een hartelijk welkom toe!

Szymek Sowa

Poolse bruid blijft trouw

Stedenband Leiden - Toruń wint 3^e prijs op taptoe 2001

Tijdens de jaarlijkse taptoe op 2 oktober bekijkt de ene helft van Leiden de andere helft. Daarom leek het ons een mooie gelegenheid het bestaan van de stedenband Leiden – Toruń aan het publiek te tonen. Op ludieke wijze is tijdens de taptoe het 12,5 jarig jubileum vorm gegeven. Een bruidspaar, een echte Poolse bruid en Nederlandse bruidegom, symboliseerde de innige band tussen Leiden en Toruń. Door chocolade koekjes uit Toruń (Pierniki's) uit de delen aan het publiek kreeg de stedenbandpresentatie extra aandacht. Onze deelname bleek goed voor een 3^e prijs voor de originele presentatie. Aad Straathof verantwoordelijk voor de "aankleding" van het bruidspaar met een heuse bruidstoog kreeg waardering voor al zijn

Bruid Jagna Wajda, bruidegom Dirk Jan Binnendijk, bruidsmeisje Hella Binnendijk.

werk. De stichting Leiden – Toruń heeft ook voor 2002 het plan opgevat om aan de taptoe deel te nemen. Hoe, dat zult u nog wel zien. In ieder geval delen we weer lekkere Torunse koekjes uit. □

Terugblik op Leidse hulpactie voor Polen

Foto's en knipsels van bijna vergeten gebeurtenissen

In navolging van de door de Poolse ambassade georganiseerde landelijke herdenking 'Pak van je hart voor Polen, twintig jaar later' in Den Haag vorig jaar, werd door de Leidse stedenband op maandag 4 februari in het atrium van het

Stadsbouwhuis de fototentoonstelling 'Transport Stichting Regio Leiden helpt Polen in beeld' geopend. Deze expositie bracht in herinnering onder welke omstandigheden de eerste hulptransporten plaatsvonden. *(lees verder op pagina 2)*

Even de truck aan het infuus, terwijl chauffeur Labruyere een oogje in het zeil houdt.

Leidenaars trokken zich daar niet veel van aan.

In het geheim gemaakte foto's

Tentoongesteld werden o.a. foto's die Peter van der Graaf heimelijk heeft gemaakt vanuit een door Peter Labruyere bestuurde vrachtwagen. Maar ook de verzamelde krantenknipsels spraken boekdelen. In het Leidsch Dagblad van vrijdag 23 oktober 1981: 'Toruń-Leiden – Aartsbisschop Przykucki denkt slechts een ogenblik na als we hem om een slaapplek in Toruń vragen. 'Het nonnenklooster natuurlijk', zegt hij met een twinkeling in zijn ogen. Zijn collega wijst hem erop dat heren daar niet worden

toegelaten. Przykucki schiet in de lach: 'Ach ik dacht even op z'n Hollands', en het ijs is gebroken.'

Chauffeur Goekoop

Een dag later: 'Negen uur in de morgen. Overal op straat staan rijen mensen. Alsof ze wachten voor een theater. Het stuk dat er speelt: 'Schaarste'. Dit beeld beheerst op het moment het openbare leven in Polen.' Een reisverslag van 'chauffeur' Goedkoop: '... de Oost-Duitse douanebeambte keek wel wat vreemd op toen hij een kip hoorde kakelen. Men vervoerde een haan en twee kippen bestemd voor de stoker van het medisch centrum in Toruń. Het kloeke trio heeft ongeschonden het doel bereikt.' Zo zijn er heel wat problemen met pakken koffie afgekocht.

Twintig jaar later

Nieuwe contacten zijn de laatste jaren opgebouwd. Met uitwisselingen met Toruń zet de Leidse stedenband de traditie van grote inzet en betrokkenheid voort. Er gaan nu vooral sociale en culturele zaken op transport. Maar dan wel over en weer.

□

Meibezoek 2002

Begin mei kwam weer het jaarlijkse bezoek uit Toruń. Met ditmaal twee muziekgroepen: het renaissancekoor Fuga Mundi en de bluesband Tortilla Flat. Verder waren er nog een paar kleinere groepen en deelnemers die vanuit persoonlijke interesse mee waren gekomen. En uiteraard waren ook enkele leden van de stedenbandwerkgroep uit Toruń weer present, waarbij nu ook een 'tweede generatie' de interesse lijkt op te pakken.

Het kostte dit keer veel moeite om gastadressen te vinden, omdat veel mensen aangaven net in die week op vakantie te zijn. Vooral door de waardevolle inzet van Pieter van der Heiden is het toch allemaal gelukt.

Muziek gewaardeerd

De muzikale presentaties kregen de meeste aandacht. Hoewel de ruimte in De X aanvankelijk wat teleurstellend was voor het koor Fuga Mundi, werd het toch een prachtig concert. In het Leidsch Nieuwsblad verscheen een lovende recensie, met foto. Ook de bluesband Tortilla Flat liet zich niet onbetuigd. Twee spetterende shows, in de cafés Sus Antigoon en De Twee Spiegheles, werden beloond met enthousiast applaus. Onze dank gaat ook uit naar de eigenaar van Sus Antigoon, die de noodzakelijke apparatuur beschikbaar stelde.

Keramik de moeite waard

Minder luidruchtig, maar ook zeker de moeite waard, was de meegebrachte keramik, die werd tentoongesteld bij de Openbare Bibliotheek en bij Galerie Kunst- en Vliegwerk aan de Hogewoerd.

Bijzondere vorm van democratie

De ontvangst op het stadhuis overtrof ieders verwachtingen. Dit jaar hadden we besloten er zelf wat extra geld in te steken. Omdat het bij de kleine tafeltjes toch wat al te lastig eten is, werd de raadszaal maar even "geleend" als eetgelegenheid. De opmerking van een van de Polen dat zoiets in hun eigen land absoluut ondenkbaar zou zijn, werd gepareerd met de melige...

(lees verder op pagina 3)

(vervolg van pagina 1)

In zijn openingswoord schetste oud-gemeentesecretaris en nog altijd actief stedenbandlid, Bob Lodder, de toenmalige solidariteit, waardoor in 1981 de Stichting Regio Leiden Helpt Polen kon worden opgericht. Deze stichting richtte haar hulp met name op Toruń, de stad waarmee Leiden begin 1981 voorzichtig de eerste contacten had aangeknoopt.

Een terugblik

In de herfst van '81 werd in de BenW-kamer een persconferentie belegd: 'De grote problemen waar Polen mee worstelt zijn uit de krant en van de t.v. bekend.' Het bestuur had inmiddels besloten inzame-tingsacties te houden. Ondertussen werd in Toruń een comité gevormd om te zorgen dat de hulp goed terecht zou komen.

IJzig klimaat

De eerste transporten met voedsel, dekens en warme kleren vonden onder barre weersomstandigheden plaats in de winter van 1981-1982. In Polen was net de staat van beleg uitgeroepen. Het allereerste transport was nog maar net een half uur in Polen toen de legertanks op straat verschenen. Fotograferen was ten strengste verboden, maar enkele

(vervolg van pagina 2) ....opmerkingen ‘We hebben er toch voor betaald?’ en ‘Zo’n soort socialisme kennen jullie niet, he?’

Nieuw record

Ook de verdere activiteiten en uitstapjes verliepen uitstekend. Het weer, de onberekenbare factor, werkte goed mee. En dankzij Gerard is er een nieuw record gevestigd voor het aantal bezienswaardigheden dat per uur kunt laten zien. En Jagna en Joanna hebben een nieuwe uitdaging gevonden in het organiseren van een excursie per trein. Ook dit keer bleek bij het afscheid het bezoek iedereen goed bevallen was. Na een afscheidsdiner in de Regenboogkerk waren de Poolse gasten maar met moeite de bus in te krijgen. Do zobaczenia (tot kijk) zullen we dan maar zeggen. □

Oktober 2001

Bijna een jaar geleden alweer ging de archeoloog Roeland Paardekooper mee met de herfstreis naar Toruń. Roeland is al veel langer op de achtergrond bij onze stedenband betrokken, maar nu heeft hij de knoop doorgehakt en is meegegaan.

Wat me de afgelopen jaren weerhield om naar Toruń te gaan? Een goede reden. De Gemeente Leiden subsidieert elke reiziger naar deze stad op een dergelijke tour maar ik vond dat ik alleen mee kon als het een echt studiebezoek was. Gelukkig kon ik dit jaar contact leggen via de stedenbandgroep in de zusterstad met een collega-archeoloog. Nog beter: hij was specialist in een richting die mij zeer interesseerde. In die paar dagen in Toruń heb ik overnacht bij een gastgezin. Naast het individuele programma met ruimte voor een eigen bezoek aan de binnenstad met zijn monumenten en winkeltjes was er één gemeenschappelijke excursie. Op de vrijdag gingen we met de bus naar een groot archeologisch openluchtmuseum in de buurt, zeg maar een soort Archeon. We kregen er een rondleiding in het Nederlands.

Eén van de hoogtepunten voor mij was de serie concerten: Leiden had eigen vermaak meegenomen in de vorm van muziek; “band Ernesto” was in town!

Kinderen hebben de toekomst

Natuur- en milieuonderwijs in Toruń extra impuls door bijdrage stichting Stedenband Leiden-Toruń

Onbekend maakt onbemind. Hoe meer je van de natuur weet, hoe meer respect je er voor opbrengt. Dat moet de gedachte zijn van de vier enthousiaste mensen van het splinternieuwe Torunse centrum voor natuur- en milieu-educatie. Door bemiddeling van de Stedenband Leiden-Toruń kreeg het centrum subsidie van Milieukontakt Oost-Europa voor aanschaf van moderne presentatiemiddelen.

Milieukontakt Oost-Europa gaf stedenbanden vorig jaar de mogelijkheid subsidie aan te vragen voor kleinschalige projecten. Wij vroegen subsidie aan voor presentatiemiddelen voor het nieuwe natuur- en milieu-educatiecentrum in Toruń. Met deze middelen – een beamer en een scherm – kan het centrum veel mensen bereiken op een aansprekende moderne manier.

Midden in de dierentuin

Het centrum is gehuisvest in een grondig gerestaureerd gebouwtje midden in de ‘zoo- botanische tuin’ van de stad. Daardoor krijgen de kinderen een gecombineerd programma aangeboden. Binnen de theorie, waarbij multimedia-presentaties mogelijk zijn dankzij de projector en buiten in de tuin de planten en dieren en hun relatie tot de seizoenen.

Tijdens de afscheidsbarbecue op zaterdagavond bij het Podmurnagebouw, aan de oude stadsmuren van de stad aan de rivier, was het laatste optreden van deze band. De sfeer was uitstekend. Vervolgens vertrokken we (toch) in het donker naar

Duizenden kinderen

Met het programma dat het centrum samen met leraren en onderwijsdeskundigen heeft opgezet, kunnen duizenden kinderen op een speelse manier leren omgaan met de natuur en het milieu. Het centrum biedt lesmaterialen aan scholen en heeft een programma voor kinderen die in groepen bij het centrum op bezoek komen. □

Het nieuwe natuur- en milieucentrum

Leiden, moe genoeg om al vóór de Duitse grens in slaap te vallen en in redelijke conditie 's morgens weer in Leiden uit te stappen. Nog een keer? Nou, .. als het kan..

Roeland Paardekooper

Over de kaarten

Veel inwoners of vaste bezoekers van Leiden zal het niet ontgaan dat veel muren van een gedicht zijn voorzien. In het boekje "Dicht op de muur" zijn enkele passages te vinden over de vreugde van buitenlanders als ze op het Leidse metselwerk ineens een gedicht in hun eigen taal aantreffen. Dit was een reden voor de stedenbandwerkgroep Leiden-Toruń om een unieke promotieactie te starten.

Poolse muurgedichten

Er zijn namelijk ook drie Poolse muurgedichten in Leiden: Oude Vest/ Mirakelsteeg, Haarlemmerweg/ Jennerstraat en Maresingel/Marnixstraat. Het idee: we maken drie series ansicht-

kaarten, met op de voorkant een foto van een van de gedichten, en op de achterkant een toelichting in het Pools. Deze kaarten worden in Toruń (en verder in Polen) verspreid onder een publiek dat zich interesseert voor cultuur, poëzie, reizen, etc. De gedachte is dat je je niet altijd op het grote publiek hoeft te richten, maar dat de aandacht van een speciale kleinere groep soms ook heel effectief kan zijn.

Belangstelling voor samenwerken

We hopen dat met deze kaarten in Toruń en omgeving extra belangstelling wordt gewekt voor bezoeken aan Leiden, en voor het samenwerkingsverband tussen Leiden en Toruń. □

aan de Noordzee

wees niet bang
kom voor het huis staan
kijk de zon na een regenachtige nacht
de burenen – zie je niet –
dat zijn de engelen verkleed overdag
in lichamen van oude mensen

zij dutten nu in stoelen
beiden
zij praatten gisteren met een spreekw
daarna fietste zij weg
wind verwaai de panden van haar jas
en hij discussieerde nog even

ik begrijp niet wat de spreekw zeggen
ik ken ook niet de taal van engelen
ik luister slechts naar melodieën en
gebaren

nad Morzem Północnym

nie bój się
wyjdź przed dom
patrz słońce po deszczowej nocy
sąsiedzi – nie poznajesz –
to anioły przebrane na dzień
w ciała starych ludzi

teraz drzemią w fotelach
obydwoje
wczoraj rozmawiali ze szpakiem
potem ona odjechała na rowerze
wiatr rozwiewał połę jej płaszcza
a on jeszcze chwilę dyskutował

nie rozumiem o czym mówią szpaki
także nie znam języka aniołów
tylko słucham melodii i gestów

Agnieszka Sadlakowska

Muzikale poëzie in Regenboogkerk op de novemberavond 2001 – gedichten van Agnieszka Sadlakowska (l) en muziek van Anna Zieba (foto Radek Niemyjski)

Colofon

Leiden – Toruń is de nieuwsbrief van de stedenbandgroep Leiden - Toruń en is bestemd voor iedereen die is geïnteresseerd in de stedenband. De nieuwsbrief heeft een oplage van 300.

Redactie - Ton Uijl en Jan Stap

Redactieadres

Postbus 9100, 2300 PC Leiden

E-mail: j.stap@tip.nl of
siemcke@planet.nl

Aan deze nieuwsbrief werkten voorts mee:

Aad Straathof, Magda Zielinska, Dirk Jan Binnendijk, Jan van Hulten en Roeland Paardekoper

Stedenbandwerkgroep Leiden - Toruń

Voorzitter Dirk Jan Binnendijk, telefoon 071 - 541 65 64

Secretaris Carel van Ingen, telefoon 071 - 516 70 29, fax 516 50 04

Postbus 9100, 2300 PC Leiden

Expositieruimte Witryna - Poolse beeldende kunst

Teresa Kwiecień, telefoon 071 - 531 27 93, Postbus 2050, 2301 CB Leiden